

93430:90

P N L—AZI

DE LA REVOLUȚIA POPULARĂ LA REVOLUȚIA LIBERALĂ

Concepția P.N.L. privind modernizarea economiei naționale a României

Pentru toți românii este clar că economia națională se află într-o criză profundă. Această criză are implicații deosebit de importante asupra întregii societăți și se poate spune fără ezitare că există în rândul populației un consens general privind faptul că situația nu mai poate fi tolerată. Din păcate este mult mai dificil, se pare, să se realizeze consensul în ceea ce privește modalitățile de a ieși din criză.

Partidul Național Liberal își propune să contribuie la clarificarea acestei probleme cu o viziune proprie, unitară, bazată pe cunoașterea și analizarea situației existente pentru a evidenția atât cauzele crizei cât și soluțiile adecvate condițiilor concrete din țară.

România nu este și nu a fost o țară săracă.

România este însă o țară sărăcită.

Sărăcia este o constrângere, nu este libertate.

Resursele de care dispune țara noastră, vigoarea și capacitatea creatoare a poporului român sînt premise de dezvoltare și progres. Istoria noastră este martoră capacității acestui popor de a renaște, de a prospera după fiecare din nenorocirile prin care a trecut. Marile invazii, războaiele, cataclisme naturale nu ne-au eliminat din istorie și nu ne-au afectat ființa națională.

Nimic din ceea ce sîntem ca oameni și popor nu explică starea în care ne aflăm. Hărnicia și cumpătarea poporului sînt în contradicție cu sărăcia în care trăiește.

Bogățiile acestui pămînt nu puteau conduce la ruina actuală a economiei.

Cine sau ce a sărăcit această țară?

Responsabil pentru situația în care ne aflăm este numai modelul comunist de dezvoltare, încercarea unor conducători incompetenți de a transpune în practică o idee falimentară.

Deoarece este cunoscut că stabilirea unei strategii depinde în mare măsură de definirea corectă și clară a obiectivelor, vom arăta mai întîi cum considerăm că trebuie să fie România de mîine. Ne propunem să edificăm un stat modern în care, într-un cadru democratic real, bazat pe asigurarea și garantarea tuturor libertăților cetățenești, toți românii să se bucure de roadele muncii lor, de abundența pe care pot și trebuie să fie lăsați să o creeze.

Prosperitate prin liberalism.

Placa turnantă a acestei societăți a abundenței, compusă din oameni liberi și demni, va fi economia restructurată și reorientată pe baza principiilor liberalismului, spiritul liberal fiind în mod evident caracteristica dominantă în societățile din toate țările avansate fie ele din occident sau din extremul orient, indiferent de numele partidului de guvernămînt.

Principiile liberale sînt atât de larg aplicate și au atât de mult succes deoarece respectă ordinea naturală a lucrurilor. Ele sînt ușor de enunțat și de înțeles. În centrul liberalismului economic se află respectul pentru proprietate, cu deosebire pentru proprietatea privată. În jurul acesteia se aliază interesul și inițiativa care, strîns intercondiționate constituie forțe motrice a dezvoltării economice.

Partidul Național Liberal consideră că pentru succesul strategiei economice descrise mai jos este indispensabil un context politic caracterizat prin stabilitate și pluralism.

Exprimate sintetic *obiectivele generale pe termen lung ale strategiei economice a P.N.L.* sînt:

- reducerea substanțială a decalajului dintre nivelele de trai din România și respectiv din democrațiile occidentale atât în ceea ce privește gradul de satisfacere a nevoilor materiale și spirituale ale cetățenilor cât și în ceea ce privește calitatea condițiilor de viață;

- ocuparea forței de muncă în proporție de cel puțin 95%;

- aducerea și menținerea inflației sub pragul de 5%;

- Integrarea economiei românești în cea mondială;

Partidul Național Liberal consideră că pentru atingerea acestor obiective *singura cale posibilă o constă în trecerea la o economie de piață liberă caracterizată prin manifestarea plenară a inițiativei particulare într-un context concurențial pronunțat.*

Aceasta este singura modalitate de a asigura pentru cetățenii țării și pentru export întreaga gamă de produse și servicii necesare la nivele de calitate și competitivitate comparabile cu cele existente în țările avansate și la prețuri care să le facă accesibile tuturor categoriilor sociale.

De la falimentul unei politici la o politică a eficienței

Structura democratică a Partidului Național Liberal, ca for de dezbatere a strategiilor de trecere de la centralismul totalitar la liberalismul economic și social, asigură premisele găsirii unor mecanisme de realizare a acestora.

Tranziția de la starea actuală caracterizată prin ineficiență, șomaj mascat și inflație pe punctul de a exploda, la structura modernă pe care o avem în vedere se va face în mai mulți „pași”:

1. Crearea cadrului legislativ și instituțional indispensabil funcționării corespunzătoare a economiei de piață liberă.

2. Descătușarea mecanismelor de piață liberă bazată pe exprimarea necenzurată a raportului cerere/ofertă care va fi alterat numai de efectele concurenței.

Rentabilizarea tuturor operațiunilor economice pornind de la asigurarea unei autonomii maxime a conducerii acestora în raport cu statul.

4. Crearea sectorului particular în economie.

5. Restructurarea și reorientarea economiei în raport cu cerințele integrării în economia mondială în clasa țărilor dezvoltate.

6. Reducerea la minimum a ponderii proprietății de stat și intervenționismului statului.

Bineînțeles că etapele de mai sus nu se vor implementa strict secvențial, ci se vor suprapune parțial, ceea ce este desigur de dorit.

În ceea ce privește durata perioadei de tranziție ea va depinde de „coloratura” formației politice care va prelua conducerea țării după alegerile din 20 mai.

Subliniem însă că *Partidul Național Liberal consideră vital ca prima etapă, corespunzând pașilor 1—4, să fie comprimată la maximum, prin aplicarea așa-zisei terapii de șoc.* Aceasta presupune ca, în urma unei evaluări atente a caracteristicilor specifice și a posibilităților reale ale economiei românești, să fie implementate toate măsurile legislative, instituționale și administrative aferente. În caz contrar, după cum se poate constata ușor din experiența țărilor vecine, rezultatele concrete cu efect direct asupra omului de rând vor întârzia să apară și populația își va pierde răbdarea și apoi încrederea în guvernanți, determinând instabilitate politică.

În acest context nu trebuie să se uite că s-a declanșat deja, între țările est-europene o competiție acerbă vizând egalizarea nivelului economiilor lor cu cel al țărilor occidentale ca o condiție a intrării în piața comună și, în ultima instanță, a evitării trecerii pe termen indefinit în „lumea a treia”. Miza este evident foarte mare și cei ce nu vor înțelege aceasta vor purta răspunderea compromiterii acestor șanse istorice a românilor.

Proprietate particulară + inițiativa liberă = rentabilitate.

Revenind la modalitatea de abordare a tranziției economiei românești către o economie liberală de piață, de la forma proprietății de stat către o proprietate privată în lipsa unui precedent în istoria omenirii sau măcar a unei experiențe avansate în acest domeniu, considerăm că încercarea de elaborare a unui scenariu detaliat al acestei tranziții ar fi o dovadă de lipsă de realism.

Să vedem acum care sînt elementele definitorii ale fiecăruia dintre pașii menționați mai sus.

În viziunea P.N.L. obiectivul primordial al noului cadru legislativ trebuie să fie *repunerea în drepturi a proprietății private.*

Proprietatea socialistă, depersonificată și greoaie datorită aparatului birocratic, a creat o prăpastie între individ și societate. Proprietatea socialistă nu a reușit astfel niciodată să realizeze legătura organică dintre aceasta și rezultatele muncii sale. Ea apare ca un atentat la hărnicia și creativitatea omului, distruge germenele de progres evident în fiecare din noi, ne abrutizează, ne crează o stare de apatie. *Proprietatea socialistă s-a constituit ca un fundament economic al dictaturii politice*, a permis pătrunderea incompetenței și arbitrarului în deciziile economice, a proliferat abuzurile, risipa, iraționalitatea. Consecința firească a acestei situații este proasta gospodărire și profunda lipsa de eficiență. Omul a devenit prizonierul unui sistem de norme, decizii și „indicații” aberante pierzîndu-și în totalitate libertatea economică, inițiativa și interesul. Din factor activ și esențial în viața economică, omul oprimat de proprietatea socialistă devine robul unui mecanism nu numai illogic dar și inuman, în care principiul de funcționare este „producție pentru producție”. Modelul comunist de dezvoltare este astfel — prin însăși existența sa — irațional și inuman.

Partidul Național Liberal consideră că individul este singurul reper de analiză a eficacității unui model sau politici de dezvoltare. Economia nu este un scop în sine.

Reitalizarea economică trebuie căutată în esența actului economic adică în profunda lui raționalitate. Numai omul prin inițiativa sa poate asigura această raționalitate imprimînd economiei atributul de eficiență prin propria sa tendință de a acționa eficient, adică în propriul său interes.

Proprietatea particulară este aceea care servește cel mai bine această tendință deoarece individul realizează direct legătura cu rezultatul efortului depus fiind permanent stimulat pe linia unor rezultate superioare prin creșterea eficienței și competitivității.

Ca urmare, accesul la tehnologiile cele mai avansate, precum și atragerea de capitaluri vor putea fi obținute în cea mai mare măsură numai de la firme particulare care, la rândul lor nu vor fi dispuse să investească în întreprinderi proprietate de stat, recunoscute ca greu adaptabile la schimbările rapide ale unei economii de piață, ca urmare a plusului de birocrație generat de gestionarea unor bunuri ce aparțin altuia și a lipsei unui raport direct între muncă și roadele acestuia.

Un al doilea obiectiv principal al noului cadru legislativ trebuie să fie *stimularea liberei inițiative ca mijloc de progres și dezvoltare*. Aceasta presupune revizuirea întregii legislații comuniste în vederea depistării și eliminării tuturor obstacolelor din calea liberei inițiative. Se vor demonta toate mecanismele planificării și conducerii centralizate apropiindu-se locul de luare a deciziilor de cel în care acestea sînt implementate. Se va reduce rolul statului în economie.

Înnoiri structurale

Desființarea cît mai grabnică a vechilor și încă actualelor structuri administrative, va obliga întreprinderile să se gestioneze în regim autonom real și va plasa proprietatea privată pe picior de egalitate cu proprietatea de stat. Acesta este momentul în care apare concurența reală, funcționînd ca un motor al dezvoltării economice și sociale. Această stare va genera un fenomen natural, de evoluție către forma de proprietate cu rezultatele cele mai rentabile, procesul privatizării devenind firesc prin adoptarea unor forme de asociere proprii economiei de piață și în mod deosebit a societăților pe acțiuni, cu acordarea de preferințe la achiziționarea acestora propriilor salariați, primii interesați în rentabilizarea întreprinderii din care fac parte.

Spre deosebire de situația actuală, *toată legislația privind activitățile private — industrie, agricultură, servicii — precum și acțiunile guvernului legate de acestea vor avea ca scop să demonstreze că succesul este posibil și răsplătit și nu numai să tolereze inițiativa particulară.*

Evident că noul cadru de desfășurare a activității economice va conține înnoiri nu numai în latura legislativă ci și în cea instituțională.

Partidul Național Liberal consideră indispensabilă atît crearea de noi instituții cît și restructurarea și remodelarea celor vechi. În prima categorie includem de exemplu înființarea burselor de acțiuni și de valori, a contenciosului administrativ ș.a.; în cea de-a doua categorie de acțiuni se prevede în primul rînd restructurarea aparatului economic de stat, prin restrîngerea atribuțiilor ministerelor economice, desființarea centrelor industriale care sînt organisme economice parazitice, introducerea unor sectoare private în sistemul bancar, în cel de comerț exterior, în asigurări.

Mijloace de trai pentru toți

O importanță deosebită se va acorda instituțiilor de asigurări sociale care vor trebui să protejeze cetățenii afectați de măsurile de tranziție la noua structură economică asigurînd atît îndemnizații de șomaj pentru a se putea continua o existență demnă, civilizată, cît și posibilități eficiente și nediscriminatorii de reorientare și recalificare profesională care să asigure o reintegrare rapidă celor rămași temporar fără loc de muncă.

În viziunea Partidului Național Liberal cadrul instituțional trebuie completat cu sindicate libere care vor deveni, pe baza unei legislații adecvate care să le definească în mod clar rolul economico-social, un factor de echilibrare indispensabil pentru evitarea instaurării unor disparități sau inechități legate de condițiile de muncă și de modul de repartizare a rezultatelor acesteia.

Rentabilizare prin descentralizare

Al doilea pas al strategiei propuse de P.N.L. — descătușarea mecanismelor de piață liberă — se referă la *eliminarea dintre prerogativele statului a planificării și conducerii centralizate a economiei*. Toate deciziile legate de structură și volumul producției, de dispunerea în profil teritorial a unităților productive vor trebui să fie luate de conducătorii direcți ai unităților economice implicate. La baza acestor decizii nu vor mai sta viziuni politice stupide ci analize obiective ale condițiilor existente pe segmentul de piață, eforturi de echilibrare a cererii estimate, într-un context competitiv. Pentru aceasta este necesar ca atît cererea cît și oferta să se poată exprima liber fără intervenții perturbatoare a factorilor politici.

Rentabilizarea activității tuturor unităților economice este condiționată în primul rînd de trecerea controlului asupra pîrghiilor ce o influențează la conducătorii lor. Numai aceștia vor trebui să decidă asupra programului de producție, a prețurilor, a dimensionării și structurării forței de muncă, salarizării tuturor angajaților, modului de utilizare a profitului, politicii de investiții, strategiei de cooperare cu alte unități, politicii financiare, implicării în domenii noi de activitate etc. Numai în momentul în care directorii vor deține controlul acestor atribute ale conducerii li se va putea cere să-și asume cu adevărat *răspunderea* pentru decizii și rezultatele acestora. Abia atunci va exista un criteriu obiectiv de promovare și menținere a cadrelor de conducere: compararea rezultatelor obținute cu obiectivele fixate în ultima instanță obținerea de profit sau apropierea de faliment (acesta trebuind acceptat ca un instrument economic indispensabil).

Atunci vor dispărea atît metoda veche: dosare, pile, ciubuce, relații cît și noua aberație a alegerii directorilor.

În viziunea **P.N.L.** rentabilizarea trebuie să aibă ca punct de pornire reevaluarea comparativă a prețurilor cu costurile după ce prețurile au fost reasezate pentru a exprima corect raportul cerere/ofertă, ținîndu-se cont de condițiile și cerințele existente atît pe piața internă cît și pe cea externă. În faza a doua, pornindu-se de la structura costurilor se vor analiza posibilitățile de ameliorare a fiecăreia dintre componentele acestora. Aceasta va conduce în mod firesc la necesitatea unor îmbunătățiri ale organizării producției, a tehnologiilor folosite, a metodelor de asigurare a calității, de promovare a vânzărilor etc. Toate aceste îmbunătățiri nu vor putea fi puse în practică fără asigurarea promovării și recompensării exclusiv a celor competenți și harnici, criteriul unic pentru aceasta fiind rezultatele și nu vîrsta sau relațiile.

Revoluția managerială

Desigur problematica rentabilizării este foarte vastă și nu este locul aici să o abordăm în detaliu. Trebuie însă să subliniem că o componentă esențială a revoluției liberale, ca extensie firească a Revoluției din Decembrie, va fi revoluția managerială. Efortul de mare amploare solicitat de succesul sectorului particular și de rentabilizarea sectorului de stat din economie, nu se va putea desfășura fără implicarea unui număr mare de cadre de conducere posesoare ale aptitudinilor și priceperilor indispensabile succesului restructurării. Va trebui deci ca în prealabil, deci cu cea mai mare urgență, să se acționeze pentru selectarea oamenilor potriviți, pe baza aptitudinilor definitorii diverselor nivele de management. Desigur că o bună parte dintre aceștia posedă și cunoștințele necesare exercitării conducerii în concordanță cu cerințele competitivității. Totuși, după estimarea noastră, numărul acestora este cu totul insuficient în raport cu cerințele previzibile și ca urmare, va fi necesar un amplu efort de școlarizare care va trebui să se desfășoare prin cursuri intensive organizate cu cooperarea unor organizații specializate din țările dezvoltate.

Întreprinderile particulare — garanția eficienței

În paralel cu eliberarea mecanismelor de piață liberă și rentabilizarea tuturor activităților economice se va acționa pentru crearea sectorului particular în economie, ceea ce, în viziunea **Partidului Național Liberal**, constituie singura modalitate de deblocare a mecanismului economic și implicit a întregii societăți românești cuprinse de stagnare. Considerăm necesar să înlăturăm o confuzie conceptuală prezentă la majoritatea celor ce dezbate tematica restructurării: privatizarea, adică trecerea unor obiective economice din proprietatea statului în proprietate privată, constituie numai una dintre formele de regenerare a sectorului particular, și din punctul de vedere al **P.N.L.**, nu cea mai importantă.

Cealaltă cale este înființarea de întreprinderi particulare noi care au avantajul deosebit de important de a nu mai fi nevoite să parcurgă etapa rentabilizării.

Este însă deosebit de important ca legislația aferentă și în special mentalitatea celor chemați să o aplice să se îmbunătățească substanțial în raport cu situația de acum. Legea în vigoare deși constituie o deschidere notabilă, conține numeroase obstacole explicate și implicite în calea noilor întreprinzători. Sintetic acestea se rezumă la recunoașterea atotputerniciei birocrăției în raport cu „aventurierii” ce încearcă să-și asume statutul de om de afaceri. Mentalitatea birocraților, de neocolit dacă vrei să respecti rigorile legii, este departe de a genera acel efort concentrat orientat către a demonstra că o întreprindere particulară poate avea succes și că asta înseamnă profituri pentru întreprinzător. Dimpotrivă acceptîndu-i-se acesteia statutul de tolerată se face totul pentru descurajarea îndrăzneților pe care statul monopolist îi tratează ca pe niște viruși.

Surse de capital

Un element nodal pentru succesul sectorului particular indiferent dacă e vorba de întreprinderi noi sau de privatizarea celor existente îl constituie capitalul necesar acestor operații. **Partidul Național Liberal** nu împărtășește pesimismul unora legat de lipsa acestui capital. Considerăm că o parte a soluției trebuie să fie înființarea unor bănci comerciale care printr-o politică de creditare în condiții avantajoase în ceea ce privește termenele și dobînzile să sprijine pe cei ce vor să investească în întreprinderi particulare. În al doilea rînd trebuie analizată atent posibilitatea de a se proceda la o împrumutîrire cu acțiuni a personalului muncitor din întreprinderile de stat căruia i se poate transfera o anumită parte a proprietății asupra întreprinderii la prețuri reprezentînd 15—50% din valoarea nominală în raport cu vechimea în muncă sau în întreprinderea respectivă. Această soluție ar constitui o cale de mărire a cointeresei lucrătorilor în obținerea de profituri pe calea dividendelor și deci a creșterii rentabilității. O soluție alternativă o constituie oferirea de acțiuni pe credit ce urmează să fie restituit din dividende.

Succesul inițial și lărgirea continuă a ponderii sectorului particular în economie sînt, în viziunea **P.N.L.**, determinante pentru asanarea economiei fără ca tensiunile sociale să atingă pragul instabilității politice, întrucît experiența arată că numai pe această cale se pot genera locurile de muncă suplimentare care să prela excedentul de forță de muncă ce va apărea în anumite sectoare, ca urmare a măsurilor de restructurare și rentabilizare. În același timp întreprinzătorii particulari vor aduce în mod sigur îmbunătățirea radicală a situației într-o serie de sectoare total deficitare în prezent: comerț, servicii, turism, loisir.

Restructurare și reorientare

În paralel crearea cadrului și a principalelor elemente structurale ale unei economii de piață liberă centrată pe sectorul patricular, este necesar să se întreprindă analize complexe cu scopul de a stabili direcțiile de reorientare și restructurare a economiei naționale. Evident că fără a avea succes la date veridice și complete despre starea actuală a economiei noastre și la studii de prognoză privind evoluția economiei mondiale, nu putem să propunem decât principiile de bază ale reorientării și restructurării. Chiar dacă am fi în posesia datelor, analiza lor și elaborarea unor variante de soluții cer timp și resurse umane, tehnice și deci financiare considerabile.

Partidul Național Liberal este de părere că trebuie să se acorde prioritate ramurilor care satisfac cel puțin una din următoarele cerințe:

- potențial de creștere rapidă;
- aport valutar semnificativ;
- contribuie la echilibrarea cererii în sectoarele cu deficit accentuat: alimente, bunuri de consum, servicii;

Ținând seama de aceste cerințe considerăm că este corect să fie stimulate cu prioritate: agricultura, industria alimentară, turismul, industria de bunuri de consum de folosință medie și îndelungată și serviciile. Sîntem de părere că, în cazul aplicării unei politici adecvate, bazate pe proprietatea particulară și libera inițiativă, agricultura și turismul vor genera o bună parte din valuta necesară aducerii la nivelul corespunzător a utilajelor și tehnologiilor necesare asigurării competitivității industriilor prelucrătoare și de asamblare.

Este binecunoscut că plata datoriei externe s-a făcut cu prețul a două sacrificii majore. Primul binecunoscut și, din motive lesne de înțeles, frecvent amintit, este nivelul de trai al populației; al doilea însă, mai puțin vizibil pentru publicul larg este acceptarea unor nivele de uzură fizică și mai ales morală a echipamentelor și tehnologiilor cu efecte catastrofale asupra competitivității produselor. Refacerea nivelului acestora implică eforturi valutare considerabile.

Asigurarea acestor resurse valutare se va face pe trei căi: aport valutar propriu, atragerea capitalului străin, împrumuturi de la băncile străine. Ultimele două modalități trebuie considerate cu precauție deoarece accesul semnificativ al capitalului străin este condiționat de instaurarea fermă a stabilității politice, de promulgarea unei legislații adecvate și de interesele strategice ale țărilor de origine; contractarea de noi împrumuturi la bănci străine ăe ele inter-guvernamentale — ca FMI, BIRD etc. — sau particulare este de asemenea condiționată de măsuri de austeritate economică și grevată de valoarea dobînzilor care poate fi fatală în cazul cheltuirii ineficiente sau al unor conjuncturi politico-economice nefavorabile.

Reintegrarea în economia mondială

Al doilea criteriu care trebuie să stea la baza reorientării și restructurării economiei românești este eliminarea viziunii autarhice promovate de comuniști și căutarea complementarității cu economiile altor țări procedînd la specializarea în domeniile sau subdomeniile în care nivelul curent este mai apropiat de cel internațional. Aceasta va permite utilizarea mult mai eficientă a resurselor umane și financiare de care dispunem

Dispariția statului-patron

În fine al treilea criteriu determinant al reorientării și restructurării economiei naționale, în viziunea P.N.L., constă în *reducerea pe cît posibil a dependenței de resurse existente în afara țării*. În acest sens va trebui ca, pe baza unei analize exhaustive a situației existente, să se întocmească balanțele consumurilor per tipuri de resurse minerale și energetice principale evidențiindu-se ponderea importului pentru fiecare tip. Se vor analiza apoi, comparativ, eforturile necesare pentru reprofilarea unor sectoare și cele necesare pentru asigurarea resurselor valutare aferente importurilor avîndu-se în vedere mai multe strategii pe termen lung.

În ultima fază a revoluției economiei libere se va proceda la *consolidarea sectorului particular obiectivul final fiind minimizarea rolului statului în economie*. Acesta își va menține numai rolul de la nivelul macro-economic pentru asigurarea îndeplinirii unor obiective sociale sau din domeniul suveranității naționale ce nu pot fi lăsate pe seama forțelor pieței. Printre acestea se numără distribuirea echilibrată în teritoriu a forțelor de producție, abordarea unor sectoare economice noi, asigurarea corelațiilor între ramuri pentru menținerea unei evoluții echilibrate a economiei și realizarea programelor legate de apărarea națională.

Statul va trebui deci să renunțe la monopolul asupra deciziilor economice atît în ceea ce privește planificarea cît și conducerea centralizată și să treacă la folosirea intensivă a pîrghiilor disponibile în legislație și în politica financiară și vamală. Va trebui să controleze fluxurile de capital prin intermediul impozitelor și a dobînzilor.

Pe de altă parte pe măsura reintegrării economiei românești în circuitul economic mondial este necesar să se analizeze cu atenție politica vamală care trebuie să fie flexibilă și colectivă. Ca regulă generală, o economie slab dezvoltată are nevoie de un regim vamal protecționist, invadarea pieței cu mărfuri mai ieftine la calitate egală, făcînd invadabile produsele proprii. Aceasta însă, nu favorizează dezvoltarea schimburilor comerciale cu exteriorul, producîndu-se fenomenul de marginalizare a respectivei economii în con-

textul comerțului mondial și făcând imposibilă afilierea ei la uniunile economice internaționale care practică liberă circulație a mărfurilor.

Pe de altă parte, obținerea la export a unor tarife vamale preferențiale este în raport direct cu gradul de integrare în sistemul economic mondial, al unei deschideri cât mai largi către vest.

Asigurarea convertibilității monedei

Ca urmare, starea de subdezvoltare și izolare a economiei românești, nu poate fi combătută decât printr-o trecere directă și deschisă către economia de piață, către atragerea de tehnologie și capitaluri, către singura formă de proprietate ce poate asigura o dezvoltare economică rapidă, armonioasă și eficientă, proprietatea privată.

În cadrul ultimilor pași ai strategiei libérale de restructurare a economiei se va aborda și se va *soluciona problema convertibilității monedei naționale ca simbol al deschiderii țării către circuitul economic mondial*. Trebuie subliniat însă că este vorba de o problemă deosebit de complexă cu două aspecte majore, interdependente: convertibilitatea internă și cea externă.

Inconvertibilitatea internă se manifestă prin faptul că lichiditățile nu pot fi convertite în bunuri, din lipsa acestora de pe piață, forțând populația la așa-zisa „economisire forțată”, aspect revelator al deconexiunii între economia reală și monedă. În lipsa unor date exacte estimăm valoarea acestor „economii” la cca 300 mld lei. De asemenea, într-o economie centralizată, nivelul prețurilor reflectând prioritățile politice și sociale ale guvernului, lipsa unei baze reale a acestora nu permite o evaluare corectă a valorii monetare a monedei proprii.

Ca urmare, decretarea convertibilității externe (de schimbare contra alteia) fără a-i asigura convertibilitatea internă (schimbare contra bunuri și servicii) va conduce în mod cert la depreciere imediată și în termen scurt chiar la dispariția ei de pe piață.

Pe de altă parte, în momentul liberalizării prețurilor lipsa de bunuri în raport cu puterea de cumpărare disponibilă (tradusă prin economisirea forțată) va conduce cu siguranță la inflație galopantă, fără o creștere corespunzătoare a volumului producției și serviciilor precum și a oferiții posibilităților de investire, volumul cel mai mare al absorbirii disponibilităților, putându-se realiza în domeniul imobiliar și, în mod deosebit prin procesul de privatizare al întreprinderilor de stat respectiv prin oferiția posibilității de achiziționare de părți sociale.

Într-o economie centralizată, menținerea inconvertibilității externe este posibilă prin efectuarea unui comerț exterior, echilibrat pe fiecare zonă monetară, exportul fiind singura modalitate de procurare a devizelor necesare importurilor, schimburile fiind, prin urmare limitate.

Reconstrucția economică însă, nu poate fi realizată așa cum s-a arătat mai sus, decât prin import masiv de tehnologie, echipamente, bunuri de consum etc. ce nu pot fi obținute numai din veniturile prin devize proprii și ca urmare apare necesitatea atragerii de capitaluri din exterior.

Investitorul străin însă, nu va fi dispus să investească devize pentru obținerea unor profituri într-o monedă neconvertibilă, care nu este în măsură să îi garanteze repatrierea profiturilor. Concluzia este deci că România se va putea deschide larg către economiile dezvoltate în condițiile menținerii inconvertibilității monedei dar, a declara o monedă convertibilă nu este suficient. Pentru a deveni o realitate sistem obligăți la reforme structurale, la realizarea cât mai rapidă a unei economii bazate pe un sector predominant privat care în același timp va permite eliberarea prețurilor și avansarea situației monetare.

Strategia de restructurare economică propusă de **Partidul Național Liberal**, așa cum a fost schițată în cele de mai sus, implică, evident, surmontarea unor dificultăți importante care pot provoca anxietate. Cu toate acestea *premizele de la care pornim — un popor talentat și harnic, o țară frumoasă și bogată, soldul pozitiv al datoriei externe — ne permit să afirmăm că pariul cu noi înșine poate fi câștigat*. Este însă esențial ca la conducerea țării să fie lăsați în fine cei capabili. În caz contrar vom avea o nouă Dimineată pierdută...

REVOLUȚIA LIBERALĂ ÎN INDUSTRIE

Deși a fost considerată de vechiul regim ramura prioritară a economiei naționale acordându-i-se în consecință o atenție sporită inclusiv în ceea ce privește alocarea fondurilor de investiții, industria românească este în mod paradoxal (?) într-o stare de cvasifaliment.

Exprimată în modul cel mai sintetic, politica **PNL** în acest domeniu — în care includem și ramurile adiacente: construcții, transporturi și telecomunicații — constă în asigurarea competitivității produselor și serviciilor românești pe plan internațional.

Premizele de la care pornim au și elemente pozitive, în primul rând forța de muncă ieftină în raport cu ceea ce se practică pe plan internațional la nivele de calificare similare.

Pentru a deveni competitivă industria românească va trebui să parcurgă un proces complex de rentabilizare, restructurare și reorientare.

Înainte de a prezenta elementele specifice ale politicii **PNL** în acest domeniu, reamintim că sursa primară a tuturor deficiențelor existente o constituie numărul enorm de restricții legislative și administrative existente.

Ca urmare, primul pas, indispensabil pentru deblocarea mecanismelor ce compun sectorul industrial, constă în eliminarea acestor restricții. Să le enumerăm pe cele mai importante.

Centralizarea și birocratizarea deciziilor. Situația actuală din industria românească se poate asemăna sugestiv cu aceea a ocupanților unui automobil aflat în mers dar al cărui conducător nu are voie să manevreze volanul și celelalte comenzi decât atunci când primește ordine din afară și numai în concordanță cu acestea. Ocupanții automobilului sînt făcuți apoi vinovați de mișcarea incorectă a automobilului.

Prima condiție a normalizării situației este *asigurarea premizelor* unei conduceri corespunzătoare. Aceasta înseamnă ca atributele indispensabile practicării actului de conducere să revină celui însărcinat, cu aceasta.

Directorul întreprinderii trebuie să poată decide liber:

- profilul și programul de fabricație;
- dimensiunea și structura forței de muncă;
- structura funcțională a întreprinderii;
- politica financiară;
- nivelele de salarizare și modalitățile de promovare;
- politica de prețuri;
- modul de utilizare a profiturilor;
- politica de investiții;
- politica de cooperare cu alte companii;

Numai în cazul în care dispune de controlul acestor elemente conducătorul unității își poate asuma răspunderea complexului de decizii care să determine o activitate profitabilă.

În momentul de față majoritatea acestor atribute ale conducerii aparțin organismelor centrale. După cum este cunoscut la baza procesului decizional stă analiza informațiilor despre organizația condusă. Dar datorită distanței dintre locurile de adoptare și respectiv implementare a deciziilor, informațiile ajung incomplete și puternic distorsionate de „filtrele birocratice” intermediare. De aceea, chiar presupunînd existența la nivelul central a unor factori de decizie competentă și a unei strategii adecvate, ceea ce de regulă nu este cazul, deciziile vor fi eronate fiindcă se vor baza pe date eronate. Mai mult, nu există nici un motiv ca factorii perturbatori să acționeze și în timpul transmisiei inverse a deciziei în jos. În fine, nu rareori, organismele economice manifestă firești reacții de respingere autoimune față de deciziile de natură a le induce „boala” în loc de însănătoșire. Efectele se cunosc.

Dacă îngrădirile vor dispărea, atunci se va putea soluționa, relativ simplu, o altă boală cronică a industriei noastre: modalitatea de desemnare și înlocuire a directorilor. Se cunoaște că în timpul vechiului regim determinante erau dosarul, gradul de servilism politic, p(ilele), c(iubucele), r(elațiile). Din nefericire, după revoluție, s-a ajuns la o nouă aberație: alegerea directorilor de către subordonați !. Într-un cadru economic corect, soluția este clară: consiliul de administrație fixează, între anumite limite, obiectivele privind profiturile eșalonate în timp. În paralel se implementează o metodologie de evaluare a performanțelor companiei

și implicit a echipei de conducere. În mod firesc un director care atinge și eventual depășește nivelele de profit prestabilite este menținut și premiat iar cel care duce compania „în roșu” este înlăturat, înlocuit cu altul selectat pe baza performanțelor de același tip. Metoda se va propaga bineînțeles și spre nivelele de management inferioare constituind suportul înlocuirii birocrăției politice cu meritocrația tehnocrată.

Structuri inadecvate. Trebuie subliniat că înlăturarea restricțiilor, înseamnă, pe lângă abrogarea sau modificarea unor legi și reglementări și simplificarea structurii instituționale. Aceasta presupune restrângerea numărului și a atribuțiilor ministerelor economice și eliminarea tuturor organismelor, birocratice parazitare ca de exemplu centralele industriale.

Capital insuficient. Ținând cont de strategia de restructurare economică propusă de PNL se poate constata ca un element indispensabil funcționării noilor mecanisme bazate pe proprietate privată și liberă inițiativă a cetățeanului îl constituie capitalurile disponibile pentru investire în întreprinderi industriale noi sau private. Deoarece colectivismul comunist ne-a redus la o masă de săraci, capitalurile disponibile în posesia populației sînt cu totul insuficiente. În această situație, trebuie să se liberalizeze accesul la credite comerciale și să se elimine barierele în calea capitalului străin. Prima parte a acestei cerințe se poate soluționa restructurînd sistemul bancar prin restrîngerea și redefinirea atribuțiilor băncii naționale și instituirea unor bănci comerciale specializate pentru industrie și respectiv agricultură. Capitalul inițial al acestora va fi format prin redirecționarea fondurilor utilizate pînă acum de stat pentru politica de investiții la care se vor putea adăuga lichiditățile existente în posesia populației și chiar mijloacele circulante excedentare ale unor unități economice. În ce privește capitalul străin accesul acestuia va fi asigurat în primul rînd prin stabilitate politică și convingerea legată de ireversibilitatea tranziției la economia de piață liberă. În al doilea rînd trebuie procedat cît mai curînd cu puțință la asigurarea convertibilității monedei naționale.

Dacă acțiunea de îndepărtare a restricțiilor va fi radicală și eficientă se va putea trece la *rentabilizarea întreprinderilor proprietate de stat* în paralel cu sprijinirea înființării și dezvoltării de întreprinderi private noi. Aceasta este o condiție indispensabilă atît pentru obiectivele pe termen scurt — creștere economică — dar mai ales pentru declanșarea și susținerea procesului de privatizare care nu va avea șanse dacă va avea ca obiect întreprinderi falimentare.

Rentabilizarea trebuie să pornească de la reșezarea prețurilor pe baza comparativă cu costurile și a corelării cît mai bune cu cererea pentru produsul respectiv. Pentru aceasta vor fi necesare analiza detaliată ale structurii costurilor de producție, pe de o parte, și a caracteristicilor pieței țintă, pe de altă parte.

În funcție de concluziile analizei, în cazul că se constată depășirea de către costurile curente a prețurilor practicabile, măsurile de redresare se vor îndrepta spre reducerea fie a cheltuielilor materiale fie a costului manoperei. Sursele reducerilor vor fi după caz: modernizări tehnologice, ameliorări organizatorice, etc.

După parcurgerea într-un timp cît mai rapid a etapelor de înlăturare a restricțiilor și rentabilizare se vor aborda obiectivele pe termen mediu și lung: restructurare, reorientare și asigurarea competitivității.

În ceea ce privește restructurarea se poate porni de la constatarea că ramurile industriale energo-intensive (metalurgice, chimice, materiale de construcții) dețin peste 45% din potențialul de producție industrială; ele consumă mai mult de jumătate din resursele energetice alocate industriei și produc în schimb numai 18,9% din producția industrială.

Industria metalurgică și cea a construcțiilor de mașini și prelucrării metalelor — ramuri cărora li s-a acordat o prioritate absolută în anii regimului comunist — pierd anual, sub forma rebuturilor și deșeurilor, aproape 50% din producția de metal. Calitatea inferioară și tehnicitatea redusă a produselor construcțiilor de mașini, concurența ascutită de pe piața internațională și metodele birocratice folosite în comerțul exterior fac să încasăm de 4 ori mai puțin decît am putea să obținem din exportul acestor produse. Dacă ar fi să le considerăm pierderi și să le evaluăm la prețuri internaționale, aceste diferențe s-ar ridica la nivelul de cca. 2,5 miliarde dolari anual.

S-a ajuns astfel în situația în care industria grea românească să nu reușească să exporte într-atît încît să-și procure, din import, cel puțin necesarul de energie și de materii prime care nu se asigură din producția internă. În această situație, pentru a obține valuta necesară s-a mărit an de an volumul exportului de bunuri de consum în defavoarea consumului populației. Din aceleași motive, industria alimentară românească a livrat comerțului tot mai puține mărfuri destinate consumului intern.

Ca atare, *stimularea industriei producătoare de bunuri de consum și diminuarea ponderii marilor consumatori de resurse energetice și minerale* reprezintă prima prioritate a restructurării producției noastre industriale.

Reorientarea industriei trebuie să se facă în concepția PNL, asigurîndu-se eliminarea tendințelor autarhice și o integrare eficientă în schimburile internaționale pe baza principiului complementarității. O problemă cheie a reorientării o constituie asigurarea prezenței în industria noastră a unor sectoare aparținînd ramurilor cu eficiență economică ridicată în care producția netă are pondere mare în producția fizică. Este vorba de domenii ca: biotehnologiile, materialele supraconductoare, microelectronica, telecomunicațiile în cadrul cărora predomină produsele cu un grad mare de inteligență înglobată.

În ceea ce privește asigurarea competitivității, sînt implicate mai multe aspecte.

În primul rînd *asigurarea cu cadre de conducere dotate cu aptitudini și cunoștințele necesare aplicării unor metode organizatorice* bazate pe principii și concepte net diferite, chiar opuse celor actuale. Pentru aceasta este indispensabilă declanșarea neîntîrziată a unui efort de mare amploare pentru selectarea și antrenarea unui număr cît mai mare de manageri. În context trebuie să se recunoască faptul că funcțiile de conducere presupun calități specifice deosebite de cele de execuție.

În al doilea rând definirea și răspîndirea în toate întreprinderile a *strategiilor de asigurare a calității*. Aceasta constituie programe complexe de măsuri organizatorice care dacă sînt bazate pe convingerea și disciplina celor implicați duc la garantarea competitivității produselor. Este vorba în esență de o schimbare radicală a mentalității față de procesele de producție pentru a se depăși situația actuală în care totul este redus la jalnicul și rudimentarul concept de control al calității urmat de măsuri punitive.

În al treilea rând trebuie recunoscut că *una dintre principalele cauze ale înapoierii industriei noastre o constituie modul rudimentar în care a fost înțeles rolul informaticii în asigurarea eficienței economice*.

Datorită incapacității — datorată nu numai stupidității ci și inculturii — conducătorilor economici, de a înțelege relațiile complexe din interiorul proceselor economice, a factorilor cu adevărat determinanți pentru eficiența economică, Informatica a fost redusă și menținută la un nivel foarte scăzut, fiind acceptată mai mult în zona gestiunii economice. Este neapărat necesar să se înțeleagă că fără înțelegerea și aplicarea largă, generală, a conceptelor de inginerie asistată de calculator, fabricație asistată de calculator, nu avem nici o șansă ca întreprinderile noastre să se transforme în concurenți adevărați pentru cele din occident.

P.N.L. consideră că aceasta este una dintre problemele cele mai urgente care trebuie să fie tratate cu cea mai mare responsabilitate datorită impactului deosebit asupra potențialului economiei naționale. Pentru soluționare trebuie acționat pe mai multe planuri. Mai întîi pentru asigurare unei creșteri substanțiale a volumului și calității producției interne de echipamente de calcul. Aceasta presupune actualizarea urgentă a dotărilor cu echipamente și tehnologii specifice a fabricilor de profil, asigurarea importului de componente electronice și în special asigurarea unei autonomii mari a conducerilor întreprinderilor respective în raport cu organismele economice centrale. Apoi este necesar să se asigure distribuția acestor produse la prețuri scăzute astfel că în cel mai scurt timp nivelul dotării cu echipamente de calcul al întreprinderilor românești să se apropie de cel existent în țările occidentale. În fine trebuie să se asigure pe toate căile, inclusiv importuri centralizate, accesul la programe de calcul performante pentru domenii ca: cercetare-dezvoltare, inginerie tehnologică, conducerea producției cu calculatorul, management economico-financiar integrat.

Strîns legată de această problemă este aceea a realizării unor sisteme informaționale de calitate, atît la nivel macro-cit și microeconomic, fiind bine cunoscută relația dintre calitatea deciziilor și calitatea și prezența informațiilor ce stau la baza acestora în locul și la momentul potrivit.

În paralel cu punerea pe picioare a unor sisteme informaționale eficiente trebuie să se treacă la extinderea folosirii rețelelor de calculatoare destinate teletransmisiei și teleprelucrării datelor. Acestea sînt larg răspîndite în țările avansate și cu toate că necesită eforturi de investiții relativ ridicate, impactul deosebit de favorabil asupra eficienței economice duce la amortizări rapide. Succesul lor este însă condiționat de existența unor echipamente de telecomunicații performante și în special de mare fiabilitate. Ca și mijloacele de prelucrare a datelor, și acestea ar putea fi în bună măsură fabricate în țară cu condiția asigurării materialelor și componentelor electronice de tipurile și calitatea cerută.

În al patrulea rând va trebui să se acorde o atenție mult mai mare cercetării științifice și dezvoltării tehnologice. Investițiile acordate acestui sector trebuie să crească substanțial dar este strict necesar să fie reorganizat, eliminîndu-se și de aci ingerințele nedorite ale statului. Acesta din urmă va trebui să finanțeze — dar nu să conducă — cercetările de natură fundamentală lăsînd ca forța motrice a sectorului cercetărilor aplicative să fie Industria care-și cunoaște mult mai bine interesele. Desigur că nici în acest domeniu nu se va putea progresa dacă nu se va da frîu liber inițiativei particulare și nu se va recunoaște rolul determinant al capacității individuale. În toate țările avansate *modul în care este organizat și sprijinit sectorul cercetare-dezvoltare este de fapt principalul factor al asigurării menținerii în competiție a economiilor respective*. De aceea i se acordă o atenție deosebită de către factorii politici. Această orientare va constitui un element de bază al politicii economice a **P.N.L.**

Partidul Național Liberal consideră că România și românii sînt pregătiți și capabili că, o dată ce se vor convinge că sînt cu adevărat liberi și cu adevărat beneficiari ai rezultatelor muncii lor, să desfășoare efortul cerut pentru intrarea și menținerea în plutonul fruntaș al industriei europene. Putem să o facem și o vom face ! Știm cum și știm cu cine, nu ne este teamă să ne angrenăm în bătălie și sîntem convinși că o vom cîștiga !

REVOLUȚIA LIBERALĂ ÎN AGRICULTURĂ

Programul Partidului Național Liberal privind restructurarea agriculturii se bazează pe *privatizarea în măsura maximă a pământului și a serviciilor în agricultură*. În consecință, se prevede ca majoritatea actualelor cooperative agricole de producție să se desființeze în favoarea gospodăriilor familiale, sau să se transforme, oriunde cetățenii o doresc, în asociații de producție sau societăți agricole pe acțiuni, bazate pe proprietatea privată sau de grup asupra pământului.

Renunțarea la actualele cooperative agricole de producție apare ca o necesitate de primă urgență pentru redresarea economiei naționale, având în vedere numeroasele neajunsuri economice și sociale ce caracterizează asemenea structuri organizatorice în agricultură.

Partidul Național Liberal considera că *privatizarea pământului va constitui un act de justiție socială* prin care se va face dreptate tuturor acelor care au fost deposedați în mod abuziv de pământ cu ocazia socializării agriculturii.

Prin privatizare va trebui cointereseată întreaga populație care are legătură directă sau indirectă cu pământul țării, mobilizând astfel întregul potențial uman și financiar din mediul rural în scopul reactivării și modernizării agriculturii patriei noastre.

Obiectivul principal urmărit prin privatizare constă în crearea și consolidarea treptată de gospodării agricole eficiente, cu parcele cât mai mari, pe care să se poată aplica de fiecare gospodăru în parte, sau în asocieri, cele mai moderne tehnologii de cultivare a pământului, folosind cu prioritate mijloacele mecanizate de mare productivitate și rentabilitate.

Construcțiile și alte dotări existente în actualele cooperative agricole de producție constituie proprietatea comună a membrilor acestor gospodării, în raport cu mărimea suprafețelor de înscriere și de muncă depusă în C.A.P. Odată cu desființarea sau transformarea actualelor cooperative agricole de producție, va trebui să se găsească o utilitate pentru aceste construcții și dotări, ca de ex. pentru înființarea de asociații sau societăți pe acțiuni pentru creșterea animalelor, înființarea de ateliere de reparatii, pentru industria locală etc.

Se prevede menținerea în actuala etapă a stațiilor de mașini agricole (S.M.A.), cu rolul principal de a asigura serviciile solicitate de proprietarii de pământ pentru executarea mecanizată a principalelor lucrări agricole și de a repara diverse utilaje agricole, inclusiv a celor proprietate particulară.

În paralel se va asigura dotarea treptată a gospodăriilor particulare și a asociațiilor de producție agricole cu utilajul solicitat, în principal pentru mica mecanizare.

Partidul Național Liberal va sprijini *improprietărea cadrelor de specialitate* — ingineri agronomi și de îmbunătățiri funciare, medici veterinari, zootehniști, tehnicieni, muncitori agricoli de stat — din agricultură, prin transformarea treptată a întreprinderilor agricole de stat în societăți pe acțiuni. Se vor constitui astfel ferme model în care să se aplice cu prioritate tehnologii agricole avansate și care să constituie surse de informații pentru ceilalți producători agricoli.

În ceea ce privește sectorul de stat, se prevede ca în actuala etapă să se mențină întreprinderile agricole de stat înființate pe seama vechilor ferme de stat, precum și cele organizate pe fostele terenuri neproductive sau slab productive, puse în valoare prin lucrări de îmbunătățiri funciare.

Întreprinderile create, total sau parțial, pe seama terenurilor proprietate particulară, acaparate de stat după anul 1945, se vor restructura sau se vor transforma în societăți pe acțiuni chiar în prima etapă.

În perspectivă se prevede transformarea în societăți pe acțiuni a tuturor întreprinderilor de stat din agricultură (S.M.A., complexe agrozootehnice și agroindustriale etc.).

Partidul Național Liberal considera indispensabil ca atunci când se soluționează problema „privatizării agriculturii” să se clarifice din punct de vedere juridic și social următoarele:

- dreptul de proprietate asupra pământului membrilor C.A.P. și a moștenitorilor acestora, inclusiv dreptul de a se retrage din C.A.P.;
- dreptul membrilor C.A.P., în cazul desființării acestora, la despăgubiri;
- idem la cota parte din averea acumulată de C.A.P. până în prezent;
- dreptul la improprietăre: priorități și surse de pământ (din disponibilitățile C.A.P. și din cadrul I.A.S. limitrofe).

Măsurile pentru crearea de gospodării agricole particulare pe seama actualelor gospodării agricole colective pleacă de la raportul dintre cererea și disponibilul de pământ existent în fiecare caz (localitate).

P.N.L. consideră că rezolvarea diverselor situații trebuie să se facă ținându-se seama de următoarele:

Cetățenii își mențin dreptul de proprietate asupra pământului și contravalorii mijloacelor cu care au fost forțați să se înscrie în cooperativele agricole de producție.

Același drept de proprietate îl au și cetățenii al căror pământ a fost acaparat de sectorul de stat după anul 1945, pe „motive” de deportare, incapacitate de a lucra pământul cu forțe proprii, colaboraționism în cel de al doilea război mondial etc. În aceeași categorie intra și terenurile acaparate de sectorul de stat de la gospodăriile agricole colective cu ocazia reactualizării cadastrului funciar (după anul 1952).

În consecință, toți locuitorii satelor și fiii acestora își pot revendica dreptul de proprietate asupra pământului și asupra contravalorii mijloacelor de care au fost deposedați prin socializarea agriculturii. Pământul astfel redobândit va constitui baza înființării noilor gospodării agricole particulare.

La acest punct nu se încadrează foștii mari proprietari funciari (moșierii).

Pământul rămas disponibil în cadrul fiecărei cooperative agricole de producție (rezultat de la foștii membri C.A.P. decedați și fără moștenitori, pensionarii C.A.P. care se mulțumesc cu pensia și lotul personal, moștenitorii membrilor C.A.P. angajați în alte sectoare de activitate care revendica numai parte din suprafața care le-ar reveni de drept etc.) se distribuie celor interesați, în următoarea ordine de prioritate:

- a) descendenților celor care și-au pierdut viața în focul revoluției din decembrie 1989;
- b) țăranilor din localitatea respectivă, dându-se prioritate celor cu pământ puțin și greutatea familială;
- c) specialiștilor din agricultură, ingineri agronomi și de îmbunătățiri funciare, medici veterinari, zootehniști, tehnicieni, muncitori agricoli, etc.;
- d) fiilor satelor care doresc să se reîntoarcă la sate pentru a se ocupa de agricultură;

Cererile de pământ care nu pot fi satisfăcute din disponibilitățile cooperativelor agricole de producție vor trebui rezolvate prin retrocedarea de către sectorul de stat, în primul rând, a terenurilor acaparate în decursul anilor pe seamă locuitorilor satelor, precum și a suprafețelor I.A.S. izolate sau care se pretează mai puțin la mecanizarea lucrărilor agricole.

Pentru instaurarea unei echități cât mai depline la sate menite să elimine nemulțumirile inerente generate de diferențele însemnate în ceea ce privește valoarea pământului, se vor aplica coeficienți de corecție asupra mărimii suprafețelor repartizate fiecărui cetățean în parte (supraunitar sau subunitar față de valoarea medie) ținându-se seama de:

- fertilitatea solului;
- panta terenului și cât se pretează la mecanizarea lucrărilor agricole;
- existența sau nu a excesului de umiditate;
- existența sau nu a amenajărilor de irigație;
- depărtarea parcelelor repartizate față de localitate;

Coeficienții cadru vor fi stabiliți prin lege, urmînd ca pentru fiecare localitate în parte acestia să fie concretizați și detaliați pe tarlale și parcele pe baza hotărîrilor majorității celor interesați.

În cazul în care majoritatea cetățenilor interesați doresc să mențină actuala formă de cooperativă agricolă de producție, se va proceda în felul următor:

Din suprafața totală a cooperativei în cauză se vor defalca, în funcție de proveniența lor, suprafețele aferente:

- celor care doresc să rămîină în C.A.P.;
- celor care doresc să părăsească C.A.P.-ul și să-și întemeieze gospodării agricole particulare;
- precum și cea rămasă disponibilă, provenită de la cei ce nu mai pot sau nu mai doresc să-și exercite drepturile;

Acolo unde există pământ disponibil suficient, mărimea suprafețelor atribuite unei familii nu va depăși 20 Ha în zonele de cîmpie și 10 Ha în zonele de dealuri.

Actualele cooperative agricole de producție se vor restructura în funcție de situația nou creată și se vor transforma în asociații pe bază de noi statute.

Partidul Național Liberal consideră că transformarea actualelor cooperative agricole de producție în societăți agricole pe acțiuni poate constitui soluția optimă pentru numeroase situații (îndeosebi în cazul cooperativelor agricole de producție consolidate), întrucît astfel de societăți se bazează pe cointeresarea în măsură maximă a proprietarilor în bunul mers al agriculturii.

Societățile agricole pe acțiuni prezintă avantaje importante și anume:

- rezolvă în mod echitabil problema proprietății la sate întrucît în societate pot fi incluși atît actualii membrii C.A.P. sau moștenitorii acestora, cît și posesorii de pământ care nu au fost membri C.A.P. sau care vor fi împrumăriți din pământul disponibil de la C.A.P. sau I.A.S.;

- asigură folosirea cu mai mare eficiență decît în trecut a forței de muncă disponibilă la sate și garantează producții agricole ridicate pe perioada de tranziție;

- permit aplicarea cu ușurință a tehnologiilor agricole moderne pe parcele mari, bazate pe mecanizarea majorității lucrărilor agricole, putînd asigura astfel în viitor producții și rentabilități maxime;

- o anumită societate agricolă pe acțiuni, în prezent cu activități limitate (ex. pentru producția vegetală, cu sau fără sector zootehnic), va fi interesată să-și dezvolte în timp și alte sectoare de activitate (ex. pentru legumicultură, viticultură, pomicultură, apicultură, sericultură, morărit, panificație, mica industrie,

mecanizare etc.), mărind pe această cale cifra de afaceri, veniturile pe ansamblul societății și la nivelul fiecărui membru — societar și lucrător.

Societățile agricole pe acțiuni se vor constitui și vor funcționa ținându-se seama de următoarele:

- numărul acțiunilor pentru o societate cu sector vegetal preponderent va fi egal cu numărul hectarelor ce reprezintă suprafața agricolă a acestuia;

- acțiunile se vor distribui membrilor C.A.P. sau moștenitorilor acestora, în raport cu mărimea suprafeței cu care aceștia contribuie la constituirea societății;

- acțiunile disponibile datorate dispariției sau renunțării la drepturile lor a unor foști membri C.A.P., se vor putea vinde de societate în condiții avantajoase, membrilor acesteia ținând seama de prioritățile expuse mai sus; valoarea unei acțiuni se va stabili pentru fiecare societate în parte ținându-se seama de valoarea medie locală a pământului, de valoarea dotărilor existente și de balanța financiară la data înființării societății;

- cooperativele agricole de producție puternice se pot transforma, dacă acționarii doresc, în mai multe societăți pe acțiuni, fiecare societate corespunzând unui anumit sector de activitate bine delimitat (ex. sector vegetal, zootehnic, legumicol etc.); ca societăți pe acțiuni separate se întrevăd cu prioritate actualele întreprinderi cu caracter intercooperatist;

- acționarii vor lucra efectiv în diversele sectoare ale societății, drepturile lor revenindu-le, pe de o parte, ca acționari (prin dividende), iar pe de altă parte, ca lucrători (cu plata în bani sau în natură, conform înțelegerilor ce se vor stabili pentru fiecare caz în parte);

- societățile agricole pe acțiuni vor funcționa pe bază de statute specifice aprobate de adunările generale ale acționarilor, respectându-se principiile de bază aplicate în societăți pe acțiuni în alte sectoare economice; societățile agricole pe acțiuni vor fi conduse și administrate prin: a) adunări generale ale acționarilor b) consilii de administrație și c) administratori.

O sursă importantă de venituri și un factor important pentru absorbția de forță de muncă o pot constitui amenajările forestiere și pășunile din zonele de munte. Acolo se vor dezvolta activități agricole propriu-zise, semiindustriale și de servicii turistice care se vor completa și echilibra reciproc constituind un suport pentru regenerarea și repopularea așezărilor din zonă.

Pentru a se putea trece în mod organizat și în totală cunoștință de cauză la aplicarea noilor măsuri în agricultură este necesar să se creeze în prealabil cadrul legislativ care să conțină:

- detalierea și concretizarea măsurilor preconizate, sprijinul acordat de stat proprietarilor, drepturile și obligațiile acestora, sarcinile organelor de stat centrale și locale, precum și a instituțiilor de specialitate.

- normative privind mărimea impozitelor de pământ și a tarifelor pentru lucrările mecanizate executate pentru gospodăriile particulare de către stațiunile de mașini agricole (S.M.A.).

Pentru evitarea abuzurilor și dezorganizărilor care au început să se manifeste în numeroase cooperative agricole de producție, restructurarea agriculturii va trebui să se facă în continuare numai în mod organizat.

Sarcina reorganizării agriculturii revine pe plan central Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, iar pe plan local Direcțiilor pentru agricultură și industria alimentară județene. Executanții de specialitate vor fi organele județene de cadastru și organizarea teritoriului, împreună cu cele pentru îmbunătățiri funciare. După necesități, vor fi antrenate și institutele de specialitate centrale. Organele de execuție vor fi ajutate de primăriile locale și de împuterniciți ai obștilor cetățenilor.

Restructurarea agriculturii se va organiza pe fiecare perimetru comunal în parte, pe baza de documentații corespunzătoare și anume: planuri topografice detaliate cu amplasarea noilor proprietăți, acordurile tuturor factorilor implicați (inclusiv acordul expres al fiecărui proprietar asupra mărimii și amplasării pământului atribuit), încheieri între organele interesate cu privire la totalitatea problemelor pe care le implică noua structură, inclusiv valorificarea dotărilor actuale ale cooperativele agricole de producție ce se desființează sau se transformă etc. Aceste documentații trebuie însușite la nivelul fiecărei localități și apoi aprobate de Direcțiile pentru agricultură și industria alimentară județene. Numai după aprobare se va trece la aplicare în teren a limitelor noilor proprietăți și la reactualizarea cadastrului funciar.

P.N.L. consideră că principalele drepturi și obligații ale proprietarilor trebuie să fie:

Fiecare proprietar de teren poate să cultive singur pământul astfel repartizat, sau poate să se asocieze, cum dorește, cu alți cultivatori, pentru efectuarea unor lucrări în comun, îndeosebi cele ce implică mijloace mecanizate.

Țăranii au libertate deplină în a-și valorifica produsele agricole obținute.

Proprietarii de pământ au obligația de a-l cultiva cu respectarea regulilor tehnice recomandate de organele agricole de specialitate.

Statul va sprijini direct țăranimea prin:

- servicii și închirieri de utilaje agricole prin S.M.A.;

- vinderea în condiții avantajoase de utilaje și echipamente agricole, îndeosebi pentru mica mecanizare;

- vinderea de semințe selecționate și animale de rasă;

- vinderea de îngrășăminte chimice și pesticide;

- acordarea de asistență tehnică de specialitate;

- acordarea de credite avantajoase.

Statul va acorda fiilor satelor și altor cetățeni care doresc să-și organizeze gospodăriile agricole particulare, în afară de pământ și credite, materiale și alte avantaje pentru construirea de locuințe la sate.

Statul va sprijini dezvoltarea la sate a industriei locale și înființarea de asociații și societăți de credit aprovizionare, producție, prelucrare, desfacere și servicii care să vină în sprijinul țărănimii.

Crearea industriei agricole de vîrf (1990—2000)

- formarea corporațiilor industriaie-agricultură;
- formarea corporațiilor bănci-agricultură;
- formarea corporațiilor turism-agricultură;
- formarea corporațiilor mixte;
- asigurarea cotelor-părți la proprietatea agricolă a personalului corporațiilor și garantarea moștenirii acestuia;
- desprinderea industriei agricole actuale de restul industriei și dezvoltarea în mediul rural ca agribusiness;
- dezvoltarea informaticii — sisteme expert — în mediul rural pe probleme (tehnice, economice, comerț, cultură, educație etc.);
- băncile de stat sau particulare vor acorda credite avantajoase de lungă durată pentru dezvoltarea industriei agricole în mediul rural și vor controla eficiența folosirii acestora;
- bugetul statului va suporta efectuarea de noi lucrări și exploatarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare existente de la care nu vor fi percepute taxe timp de zece ani de la preluarea în bună stare de către proprietari;
- băncile vor acorda credite avantajoase pentru cumpărarea din țară și străinătate a echipamentelor moderne;
- băncile vor acorda credite avantajoase, de lungă durată pentru crearea de întreprinderi particulare care vor construi case, ferme, drumuri etc. în mediul rural;
- băncile și bugetul statului vor sprijini formarea de întreprinderi mixte cu control român și străin care vor activa în mediul rural;
- cercetarea agricolă și silvică de vîrf va determina direcțiile de dezvoltare ale industriei agricole afe-rente resurselor de sol, plantă, apă, atmosferă de poluare;
- înființarea camerelor agricole — desființarea aparatului birocratic din agricultură și mediul rural;
- aducerea culturii agricole românești la nivel mondial prin schimburi directe între asociații, grupuri și cluburi neguvernamentale cu sprijin financiar, în principal, de la bugetul statului;
- educația tineretului în spiritul industriei agricole rentabile va fi efectuată în școli, facultăți, institute bine dotate amplasate rațional în mediul rural și care vor face schimburi cu instituții similare din străinătate.
- educația tineretului în spiritul industriei agricole rentabile va fi efectuată în școli, facultăți, institute bine dotate amplasate rațional în mediul rural și care vor face schimburi cu instituții similare din străinătate.